

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1137/2557 *** มีหมายเหตุท้ายฎีกา

นางปิ่น นันทา
บริษัท ฟินันซ่าประกันชีวิต จำกัด

โจทก์
จำเลย

ป.พ.พ. ผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยความจริง มาตรา 865

การบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตภายใน 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 วรรคสอง เมื่อจำเลยผู้รับประกันภัย ปฏิเสธคดีใช้เงินค่าสินไหมทดแทนและให้การต่อสู้ โดยฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตที่ตกเป็นโมฆียะแล้ว จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบให้ได้ ความว่า จำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ตั้งแต่เมื่อใด และได้บอกกล่าวสัญญาดังกล่าวแล้วภายใน 1 เดือน นับแต่ทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ เมื่อทางนำสืบของจำเลยฟังไม่ได้ว่าโจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน เมื่อใด และจำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้เมื่อใด จำเลยนำสืบได้ความเพียงว่าจำเลยมีหนังสือบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตภายใน 2 ปี นับแต่วันต่ออายุสัญญาเท่านั้น ถือไม่ได้ว่าจำเลยนำสืบว่าจำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตภายใน 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ตามมาตรา 865 วรรคสอง ดังกล่าว ดังนี้ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบคดีใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตให้แก่ผู้รับประกันภัย

โจทก์ฟ้องโดยได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 22 กันยายน 2551) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ (ที่ถูก ให้จำเลยนำมาชำระต่อศาลในนามของโจทก์) โดยกำหนดค่าทนายความ 20,000 บาท

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยมีว่า จำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตภายใน 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง หรือไม่ เห็นว่า โจทก์ฟ้องว่านายใจเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุในขณะที่กรรมธรรม์ประกันชีวิตมีผลคุ้มครอง จำเลยต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัย จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตที่ตกเป็นโมฆียะแล้ว จำเลยจึงมีหน้าที่ต้องนำสืบให้ได้ ความว่าจำเลยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ตั้งแต่เมื่อใด และได้บอกกล่าวสัญญาดังกล่าวภายใน 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกกล่าวแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง ทางนำสืบของจำเลยคงมีแต่นายวันชัย ผู้รับมอบอำนาจช่วงของจำเลย และนายวิศิษฐ์ พนักงานของจำเลยซึ่งดำรงตำแหน่งผู้จัดการอาวุโส ฝ่ายบริการผู้ถือกรรมธรรม์ที่มีหน้าที่ตรวจสอบและให้บริการแก่ผู้ถือกรรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นพยานเบิกความว่า นายใจเสียชีวิตภายในระยะเวลา 2 ปี นับจากวันเริ่มต่ออายุสัญญา อยู่ในช่วงระยะเวลาที่

จำเลยสามารถใช้สิทธิโต้แย้งได้ จำเลยจึงตรวจสอบเกี่ยวกับสุขภาพของนายใจ ปรากฏข้อเท็จจริงว่านายใจมีสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังก่อนที่จะขอต่ออายุสัญญาประกันชีวิต ตามบัตรตรวจโรคของโรงพยาบาลบางมูลนากและเวชระเบียนผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพิจิตร นายใจตอบคำถามและแถลงข้อเท็จจริงในหนังสือรับรองสุขภาพเพื่อต่ออายุกรมธรรม์ว่า ในช่วงระยะเวลาที่ขาดการชำระเบี้ยจนถึงวันที่ขอต่ออายุกรมธรรม์ มีสุขภาพแข็งแรงและร่างกายสมบูรณ์ดีทุกประการ ไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคใดๆ ไม่เคยได้รับการตรวจหรือแนะนำจากแพทย์ที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพหรือการเจ็บป่วยแต่ประการใด หากนายใจเปิดเผยข้อเท็จจริงให้จำเลยทราบว่าเคยเข้ารับการรักษาโรคพิษสุราเรื้อรัง จำเลยจะไม่รับต่ออายุกรมธรรม์ จำเลยจึงใช้สิทธิบอกกล่าวสัญญาซึ่งเป็นโมฆียะกรรมและคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่โจทก์แล้ว ตามหนังสือบอกกล่าวโมฆียะกรรมและคืนเบี้ยประกันภัย อันเป็นการบอกกล่าวสัญญาภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่ต่ออายุสัญญาประกันชีวิต จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบโจทก์ โดยพยานจำเลยทั้งสองปากมิได้เบิกความว่า โจทก์แจ้งให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนเมื่อใด และจำเลยทราบว่านายใจเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังซึ่งถือว่าเป็นมูลอันจะบอกกล่าวได้ตั้งแต่เมื่อใด คงได้ความเพียงว่าจำเลยได้มีหนังสือบอกกล่าวสัญญาประกันชีวิต ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันต่ออายุสัญญาเท่านั้น ถ้อยคำที่ว่าจำเลยได้นำสืบว่า จำเลยได้บอกกล่าวสัญญาประกันชีวิตภายใน 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตรายนี้ให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

(ชาติชาย อัครวิบูลย์ – วีระวัฒน์ ปวรอาจารย์ – สุนันท์ ชัยชูสอน)

หมายเหตุ

การที่นิติกรรมใดจะตกเป็นโมฆียกรรมและอาจถูกบอกล้างได้ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ. นั้น นอกจากจะบัญญัติไว้ในบททั่วไป ตามบรรพ 1 ลักษณะ 4 ในเรื่องนิติกรรม มาตรา 159 , 161 และ 162 แล้ว ยังบัญญัติให้กรณีอาจบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะกรรมกรณีเรื่องประกันชีวิตไว้โดยเฉพาะ ตามมาตรา 865 ต่างกันตรงที่ว่า มาตรา 159 เป็นบททั่วไป และเป็นกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลภายนอกที่ต้องถึงขนาด ถ้ามิได้มีกลั่นแกล้งนั้นการอันจะเป็นโมฆียะกรรมนั้นคงมิได้กระทำขึ้นเลย แต่มาตรา 865 เป็นบทเฉพาะ เป็นเรื่องสัญญาประกันชีวิต ที่นอกจากผู้เอาประกันชีวิตที่ต้องแสดงความจริงแล้ว ผู้ที่ต้องแสดงความจริงอีก คือ ตัวผู้ถูกประกันชีวิตที่ต้องแสดงความจริงด้วย และต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้รับประกันภัยอาจเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมรับทำสัญญา (ฎีกาที่ 918/2519 , 922/2542 , 2792/2546 , 7219/2542 , 1333/2551) โดยมีพักต้องพิจารณาว่า ผู้เอาประกันชีวิตได้ตายด้วยโรคที่ปกปิดหรือไม่ (ฎีกาที่ 858/2515 , 5793/2531 , 922/2542) อย่างไรก็ตามก็ดี ความระมัดระวังตามมาตรา 865 กฎหมายก็ได้กำหนดหน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิตที่ต้องระมัดระวังในการแถลงข้อเท็จจริงด้วย ดังนั้น เพียงผู้เอาประกันชีวิตแถลงข้อเท็จจริงโดยปราศจากความระมัดระวังหรือไม่ทราบความจริงในโรคที่ตนเป็นอยู่นั้น จะถือเป็นการฉ้อฉลโดยการปกปิดที่ทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะกรรมไม่ได้ (ฎีกาที่ 1277/2524 , 6518/2545) ทั้งการทำสัญญาประกันชีวิต ผู้เอาประกันชีวิตซึ่งถือเป็นคู่กรณีอีกฝ่ายก็ไม่มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังกลั่นแกล้งของบุคคลภายนอกแทนผู้รับประกันภัย ต่างจากมาตรา 159 ที่คู่กรณียังต้องใช้ความระมัดระวัง ซึ่งถ้าคู่กรณีควรรู้ถึงกลั่นแกล้งของบุคคลภายนอกแล้ว สัญญาหรือนิติกรรมนั้นๆ อาจตกเป็นโมฆียะกรรมได้ อย่างไรก็ตามการบัญญัติกฎหมายทำนองเดียวกันในกฎหมายฉบับเดียวกัน ย่อมจะต้องบังคับไปด้วยกันได้ และไม่ขัดแย้งกัน ฉะนั้น กรณีใดที่ต้องด้วยมาตรา 865 ก็บังคับไปตามมาตรา 159 ถึง 163 ก็ยังต้องใช้บทบัญญัตินั้นบังคับยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตส่งเงินค่าเบี้ยประกันภัยให้ผู้รับประกันภัย ซึ่งเงินที่ส่งเป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำอันเป็นความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่ผู้รับประกันชีวิตรับไว้โดยสุจริตตามเงื่อนไขในกรมธรรม์ กรณีนี้ผู้รับประกันภัยจะยกเอาเหตุความสำคัญผิดในแหล่งที่มาเกี่ยวกับเงินที่ชำระเบี้ยประกันภัยมาเป็นเหตุให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆะหรือโมฆียะกรรมตาม มาตรา 159 ถึง 162 หรือมาตรา 156 ซึ่งเป็นบททั่วไปไม่ได้ (ฎีกาที่ 11711-12/2554) ดังนั้น การทำสัญญาประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยหรือผู้มีอำนาจและเป็นตัวแทนในการทำสัญญาประกันชีวิตตามความหมายของ มาตรา 5 แห่งพ.ร.บ.ประกันชีวิต (ฎีกาที่ 1333/2551) ย่อมมีหน้าที่ต้องระวางในการรับทราบข้อความจากอีกฝ่าย ซึ่งถ้าควรจะรู้ความจริงโดยได้ใช้ความระมัดระวังเช่นวิญญูชนตามความเห็นของบุคคลทั่วไปในฐานะเช่นเดียวกับผู้รับประกันภัยแล้วสัญญาประกันชีวิตย่อมสมบูรณ์ (ฎีกาที่ 2447/2516) ที่เป็นเช่นนี้เพราะสัญญาประกันชีวิต บทบัญญัติตามมาตรา 865 วรรคหนึ่งดังกล่าว ได้กำหนดหน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิตหรือตัวผู้ถูกเอาประกันชีวิต ต้องแจ้งข้อเท็จจริงต่างๆ ตามที่ผู้รับประกันภัยต้องการ ไม่ว่าผู้รับประกันภัยจะให้แพทย์ตรวจผู้เอาประกันชีวิตหรือไม่ก็เป็นดุลพินิจของผู้รับประกันภัย (ฎีกาที่ 2792/2546) ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงสมควรที่กำหนดให้ผู้รับประกันชีวิต ต้องมีหน้าที่ระมัดระวังเพิ่มขึ้นกว่าคู่กรณีตามสัญญาธรรมดาด้วยเช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเหตุนี้ เป็นการวินิจฉัยยืนยันหลักกฎหมายและความเห็นที่กล่าวแล้วข้างต้น และเป็นการพิพากษาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยให้จำเลยผู้รับประกันภัยที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิตมีภาระการพิสูจน์ (ฎีกาที่ 6711/2553) แต่รายละเอียดในคำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเหตุนี้ ได้วางหลักเพิ่มเติมต่อไปว่า นอกจากผู้รับประกันภัยต้องมีภาระการพิสูจน์แล้ว ยังมีหน้าที่พิสูจน์ต่อไปตามข้อยกเว้นความรับผิดในมาตรา 865 วรรคสอง ให้ครบถ้วนสิ้นกระเสความด้วย กล่าวคือ ต้องนำสืบหรือพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ผู้รับประกันภัยได้บอกล้างสัญญาประกันชีวิตภายใน 1 เดือนแล้วหรือไม่ เพียงแต่ผู้รับ

ประกันภัยนำสืบให้ได้ความเพียงว่า ผู้รับประกันภัยมีหนังสือบอกล้างสัญญาประกันชีวิตภายใน 2 ปี นับแต่วันต่ออายุสัญญาแล้ว ยังถือไม่ได้ว่าผู้รับประกันภัยได้นำสืบว่า ผู้รับประกันภัยบอกล้างสัญญาประกันชีวิตตามกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ น่าเป็นเพราะสัญญาประกันชีวิตเป็นนิติกรรมสองฝ่าย การบอกล้างจำเป็นต้องแสดงเจตนาแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายคือโจทก์ฐานะผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวกำหนดได้แน่นอน ตามมาตรา 178 และเมื่อได้ความว่าผู้รับประกันภัยเพียงแสดงเจตนาฝ่ายเดียวว่าตนใช้สิทธิบอกล้างเป็นหนังสือแล้ว อันมิใช่เป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้าที่จะมีผลนับแต่เวลาการแสดงเจตนาขึ้นไปถึงผู้รับ ตามมาตรา 169 แต่เป็นการบอกล้างโดยมีหนังสือ อันถือเป็นการแสดงเจตนาบอกล้างโมฆียกรรมแก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ซึ่งการบอกล้างกรณีนี้ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่หนังสือไปถึงโจทก์ผู้รับประโยชน์ (ฎีกาที่ 8612/2550) เมื่อไม่ปรากฏว่า โจทก์ผู้รับประโยชน์ได้ตอบรับการแสดงเจตนาหรือรับการแสดงเจตนาแล้วหรือไม่ เมื่อใด เกินกว่า 1 เดือน นับแต่วันทราบมูลอันจะบอกล้าง หรือเกินกว่า 5 ปี นับแต่วันทำสัญญาตามข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามบทบัญญัติของมาตรา 865 วรรคสอง แล้วหรือไม่ กรณีจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยผู้รับประกันภัยได้นำสืบให้ได้ความครบถ้วนตามข้อยกเว้นที่ตนจะพ้นจากความรับผิดตามกฎหมาย จำเลยผู้รับประกันภัยจึงต้องรับผิดชอบโจทก์ผู้รับประโยชน์

พิสิทธิ์ ธรรมกุล